HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אף סוכת דוד הנופלת. מלכות דוד שנפלה להכי קרי משיח בר נפלי: **עד שהראשונה פקודה.** עד שלא כלתה לרה לאשורה שניה ממהרת לבא. פקודה כמו לא נפקד (במדבר לא): **שבוע.** שמיטה: **והמטרתי על עיר אחת.** שיהא מעט מטר ויהא רעב במקום זה: **חילי רעב.** רעב מעט שלא יהא שובע בשום מקום: **משפלחת מלומדיה.** מתוך שאין להם מה לאכול: **בששים קולות.** יצאו קולות שבן דוד בא. ל"א קולות מתקיעת שופר שנאמר יתקע בשופר גדול (ישעיה כז): **מלחמות.** בין עובדי כוכבים לישראל: **דהוה הכי.** שנה אחת רעב שנה אחת שובע ואעפ"כ לא בא בן דוד: **בששים קולות מי הוה.** כלום יצאו קולות שבן דוד בא: **ועוד כסדרן מי הוה.** כלומר אלו הצרות דקתני הכא כסדרן לא אתרמו בשבוע אחד אבל כי אתרמו אתי משיח: **אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך.** לא אתפרש האי קרא למאי איכתיב הכא דהא לא קא דרשי ביה מידי וגרסה למורי שכן נכתב בספרים תחלה כמו ששנינו בפ' אחרון דסוטה (דף מט:) בעקבות המשיח חופפא יסגא וכתבו פירוש זה על בעקבות שהוא לשון סוף כמו אשר חרפו עקבות משיחך: **בית הועד.** מקום שתלמידי חכמים מתוועדין שם ללמוד תורה: ס"ג **והגלגן.** מקום ששמו כך שתומסה: **ואנשי הגבול.** אנשי גבול ארץ ישראל. ל"א אנשי גזית סנהדרין: **לפני לגב.** דדמיין ממש לגלגל מ"כ. ל"א כפני הגלגל שלא יתביישו זה מזה: **משפולג על הבריות.** כל העולם אומרין עליו שוטה הוא. היינו משתולל לשון שטות כמו מוליך יועצים שולל (איוב יב): **ליבא קושטא בעלמא.** אין אדם בעולם שידבר אמת תמיד: **אמר לי ההוא מרבנן דאי הוו יהבי ליה כל חלני דעלמא לא משני בדבוריה.** לשקר ואישתעי לי הכי זימנא חדא אקלעי לההוא אתרא וקושטא שמיה: **טרפא אבבא.** שהיתה שואלת אותה: **נאו אורח ארעא.** לומר היכן היא הואיל וחייפה ריאה: ה"ג **נעריס יצינו פני זקניס.** כלומר יחרפו ויביישו אותם: **וזקניס יעמדו כפני הנעריס.** לכבדם והיינו דאמרינן (בסוטה ד' מט:) בעקבות המשיח חופפא יסגא: **בא קמה באמה.** לחרפה ולבייש: **היוקר יעות.** שלא יכבדו זה את זה. יקר כבוד. ל"א היוקר יעות מכובד שבהן יהא עוותן ורמאי. מ"ר: **והגפן יתן פריו.** ואעפ"כ יהיה היין היוקר שלא יהיה ברכה בפרי עצמו. ל"א שיהיו כולן רודפין אחר היין ומשתכרין ומתייקר היין אע"פ שרוב יין בעולם: **לנו הפך לבן טהור הוא.** כשפשט הנגע בכל העור. כך כשנהפכה כל המלכות למינות תבא גאולה: **כי ידין ה' עמו.** להביא להם גאולה: **כי יראה כי אזלת יד.** שתלך ותחזק ידן של מסורות ומצליחין במצליעותן: **שיתמעטו התלמידים.** שמחזיקין ידי ישראל להחזירן למוטב: **שהכלה פרוטה.** והיינו אזלת יד שיהו בידיס ריקניות: **לכיכול.** כאלו יכולין לומר דבר זה כלפי מעלה: **אין עוזר ואין סומך לישראל.** שיהיו שפלים למאד ואומר אין עוזר וסומך שיהיו מתיאשין מן הגאולה: **דמעסקי ביה.** לידע מתי יבא: **ועקרב.** נושך האדם פתאום: **וחד חרוב.** שאלף שנה יהיה חרוב חוץ משתת אלפים אלו דהיינו אלף שביעי: **חרי.** אלפים הוא חרב אלף שביעי ואלף שמיני: יומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור: **משמט.** ועשה חרב: **שכולו שבת.** שהעולם משמט: **הוי עלמא.** העולם כך מתקיים: **ג' אלפים היה תהו.** תחת[ט] שלא ניתנה עדיין תורה והיה העולם כתוהו ומאדם הראשון עד שהיה אברהם בן נ"ב שנה איכא אלפים שנה כדמוכחי קראי דכשנתלמו אלפים שנה עסק אברהם בתורה שנאמר (בראשית יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן ומתרגמינן דשעבידו לאחרייתא בחרן ואמרינן במסכת ע"ז (דף ט.) גמירי דההוא שעתא הוה אברהם בר חמשין ותרתי שנין: **ושני אלפים תורה.** מן הנפש אשר עשו בחרן עד [אלפים] שנות המשיח ארבעים[י] ושמנה שנה עד שנולד יצחק וששים שנה משנולד יצחק עד שנולד יעקב הרי ק"מ וק"ל שהיו ליעקב כשבא למצרים הרי לל"מ ורד"ו שעמדו במצרים הרי תמ"מ ומשילאו ממצרים עד שנבנה בית ראשון ת"פ דכתיב (מלכים א ו) ויהי בשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' הרי תתקכ"מ ות"י שעמד בית ראשון כדמוכחי קראי על פי חשבון שנות המלכים וע' דגלות בבל ות"כ שעמד בית שני הרי תת"ק ותתקכ"מ הרי אלפים פחות קע"ב וקע"ב קודם השלמת ד' אלפים נחרב הבית ולסוף אותן קע"ב נשלמו שני אלפים תורה ואיידי דאמר שני אלפים תוהו קאמר שני אלפים תורה ולא שתכלה תורה אחר שני אלפים. מ"ר: **ושני אלפים שנות המשיח.** שלאחר שני אלפים תורה הוה דינו שיבא משיח ותכלה הגלות[יא] ויבטל השיעבוד מישראל: אבל

את סוכת דוד הנופלת א"ל הכי אמר רבי יוחנן דור שבן דוד בא בו תלמידי חכמים מתמעטים והשאר עיניהם כלות ביגון ואנחה וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות עד שהראשונה פקודה שניה ממהרת לבא ת"ר שבוע שבן דוד בא בו שנה ראשונה מתקיים מקרא זה [1]והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר שניה חיצי רעב משתלחים שלישית רעב גדול ומתים אנשים ונשים וטף חסידים ואנשי מעשה ותורה משתכחת מלומדיה ברביעית שובע ואינו שובע בחמישית שובע גדול ואוכלין ושותין ושמחין ותורה חוזרת ללומדיה [6]בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא אמר רב יוסף הא כמה שביעית דהוה כן ולא אתא אמר אביי בששית קולות בשביעית מלחמות מי הוה ועוד כסדרן מי הוה [א] [2ב](אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך) תניא ר' יהודה אומר דור שבן דוד בא בו [3]בית הוועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן יאשם [ב] ואנשי גבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וחכמת הסופרים תסרח ויראי חטא ימאסו [ג] ופני הדור כפני כלב והאמת נעדרת שנאמר [3]ותהי האמת נעדרת [ד] [7](וסר מרע משתולל) מאי ותהי האמת נעדרת אמרי דבי רב מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה מאי וסר מרע משתולל אמרי דבי ר' שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות אמר רבא מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא אמר לי [8]ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדבוריה זימנא חדא איקלעי להההוא אתרא וקושטא שמיה ולא הוו משני בדיבורייהו ולא הוה מיית אינש מהתם בלא זימניה נסיבי איתתא מינהון והוו לי תרתין בנין מינה יומא חד הוה יתבא דביתהו וקא חייפא רישה אתאי שיבבתה טרפא אדשא [9]סבר לאו אורח ארעא [10]אמר לה ליתא הכא שכיבו ליה תרתין בנין אתו אינשי דאתרא לקמיה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה א"ל במטותא מינך פוק מאתרין ולא תגרי בהו מותנא בהנך אינשי תניא ר' נהוראי אומר דור שבן דוד בא בו [11]נערים ילבינו פני זקנים וזקנים יעמדו לפני נערים [4]ובת קמה באמה וכלה בחמותה ופני הדור כפני כלב ואין הבן מתבייש מאביו תניא ר' נחמיה אומר דור שבן דוד בא בו העזות תרבה והיוקר יעות והגפן יתן פריו והיין ביוקר ונהפכה כל המלכות למינות ואין תוכחה מסייע ליה לר' יצחק דא"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות אמר רבא מאי קרא [5]כולו הפך לבן טהור הוא ת"ר [6]כי ידין ה' עמו [וגו'] כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב אין בן דוד בא עד שירבו המסורות ד"א עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס ד"א עד שיתייאשו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב כביכול אין סומך ועוזר לישראל כי הא דר' זירא כי הוה משכח רבנן דמעסקי ביה אמר להו במטותא [12]בעינא מנייכו לא תרחקוה דתנינא ג' באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב אמר רב קטינא [13]שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב שנאמר [7]ונשגב ה' לבדו ביום ההוא אביי אמר תרי חרוב שנאמר [8]יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו תניא כותיה דרב קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר [9]מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר [10]כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור [13]תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו

1. וגם אנכי מנעתי מכם את הגשם בעוד שלשה חדשים לקציר והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וחלקה אשר לא תמטיר עליה תיבש: עמוס ד ז
2. אשר חרפו אויביך יי אשר חרפו עקבות משיחך: תהלים פט נב
3. ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל ויראה כי אין משפט: ישעיהו נט טו
4. כי בן מנבל אב בת קמה באמה כלה בחמותה איבי איש אנשי ביתו: מיכה ז ו
5. וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע כולו הפך לבן טהור הוא: ויקרא יג יג
6. כי ידין יי עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב: דברים לב לו
7. עיני גבהות אדם שפל רשח רום אנשים ונשגב יי לבדו ביום ההוא: ישעיהו ב יא
8. יחיינו מימים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו: הושע ו ב
9. ותרם כראים קרני בלתי בשמן רענן: תהלים צב יא
10. כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה: תהלים צ ד

מסורת הש"ס

א) מגילה יז:, ב) רש"ל מ"ז, ג) [סוטה מט:], ד) רש"ל מ"ז, ה) [ב"מ מט. עי"ש], ו) י"ג סנהדרי, ז) י"ג אמרי, ח) סוטה מט:, ט) [בברכות לה: וביומא עב: גם בע"י ליתא מלת בעינא וכן לעיל בסמוך במטותא מינך], י) [ר"ה לא.], כ) ע"ז ט., ל) בס"ל ליתא תחת, מ) [ל"ל ושמנה], נ) בס"ל: מלכות הרשעה,

הגהות הגר"א

[א] גם' אשר חרפו. נדפס בגלו רש"ל מוסק זה נמחק ההג"ה: [ב] שם ואנשי גבול. נמחק מיבת גבול. וע"ב חול: [ג] שם ופני הדור כפני הכלב. נמחק: [ד] שם וסר מרע משתולל. נדפס בגלו רש"ל מ"ז נמחק ההג"ה:

מוסף רש"י

בית הוועד יהיה לזנות. בית הוועד של חכמים יהיה לבית זונות, שכלו החכמים ואין לומד תורה ויהיה חרב מאין איש ובעלי זימה מתגודדים שם, מפני שחוץ לעיר היו בית מדרשות שלהם (סוטה מט:). **ששת אלפים שנה הוי עלמא.** נגזר על העולם להתקיים, כמנין ימי השבוע, וביום השביעי שבת ובשבעת אלפים נוח לעולם (ע"ז ט.). שני אלפים תוהו. שני אלפים ראשונים נגזר עליו להיות תוהו, אלא תורה, **ושני אלפים תורה.** אלא ימות המשיח (שם).